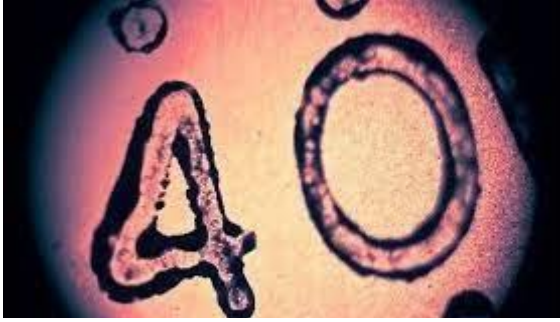

40 SAYISI

Resim: Kırk Sayısı
(<https://indigodergisi.com>,
Erişim:04.02.2023).

Kırk sayısı, tarihin en eski zamanlarından itibaren farklı coğrafi bölgelerde farklı medeniyetlerde kutsal ve uğurlu sayılmıştır. İnanç ve gelenekler içinde, mitolojide, efsane ve destanlarda, semavi dinlerde yer almıştır (www.sabah.com.tr, Erişim:23.12.2021).

Kırk sayısı 1, 2, 4, 5, 8, 10 ve 20'ye bölünebilmesi nedeniyle bereketli sayılmaktadır. Babil'de Ülker yıldızının 40 gün gözden kaybolduktan sonra görünmesiyle yeni yıl bayramı olarak kutsallık atfedilmiştir. Eski Mısır'da astronomik değişimlerin kaynağı kırk sayısı ile

ilişkilendirilmiştir. Meyve ve bitkilerin 40 günde oluşması, belli zamanlarda yağmurların kırk gün sürmesi, Tevrat ve Talmut'ta, Babilonyalılar, Aramiler, İsraililer ve Arapların inançlarında kırk sayısına atfen bazı uygulamalara ve inançlara rastlanmaktadır. Ortadoğu coğrafyası başta olmak üzere Doğu ve Batı medeniyetlerince sıkça kullanılmıştır (www.sabah.com.tr; www.turkedebiyati.org, Erişim:23.12.2021).

Eski Türk inançlarında da kırk sayısına atfen bazı inanç ve uygulamalar mevcuttur. İnsanın doğum, evlenme ve ölüm geçiş süreçlerine özgü uygulamalar olup amaç kişiyi korumak, kutsamak, yeni durumunu belirlemektir. Kırklı, kırk çıkarma ile ilgili inanışlar, doğum sonrası ritüeller ile 40 sayısı özel bir önem arz etmektedir. Doğum ve ölüm sonrası gelenekleşmiş törenler, doğum sonrası lohusa kadının kırk gün boyunca tehlike altında olması inancı gereği bu süreçte yalnız bırakılmaması, kırk şerbeti, kırk hamamı, kırk mevlidi uygulamaları, hastalıklardan korunmak için yapılan kırklamalar geçmişten günümüze varlığını sürdürmektedir. Kırk sayısı deyim ve atasözlerinde de yer almıştır. Kılı kırk yarmak, kırk tarakta bezi olmak, kırkıktan sonra azanı tenişir paklar, kırk dereden su getirmek örnek olarak verilebilir (Karakaş, 2015, 61; www.turkedebiyati.org, Erişim:23.12.2021).

Türk destanlarında ve masallarında da yaygındır. Manas destanında “kırk yiğit ve kırk kız” motifi sıklıkla işlenir. Dede Korkut hikayelerinde “Boğaç Hanın yarası 40 günde onalır, kırk yerde otağ veya gerdek dikilir; kırk gün-kırk gece toy, düğün olur.” şeklinde pek çok yerde kırk sayısına rastlanır (<https://www.turkedebiyati.org>, Erişim: 23.12.2021).

Kırk sayısı İslam inancında da yerine almıştır. Kur'an-ı Kerim'de bazı surelerde de kırk sayısı geçer. “Nihayet olgunluk çağına gelip, kırk yaşına varınca şöyle, der (Ahkaf: 15); Rabbinin belirlediği vakit kırk geceye tamamlandı (Araf 142); O halde orası onlara kırk yıl haram kılınmıştır (Maide 26)” örnek olarak verilebilecek ayetlerden bir kaçıdır.

Kırk sayısına ruhi olgunluk atfedilir. Peygamberimiz Hz. Muhammed'e (s.a.v) 40 yaşında peygamberlik verilmesi, Hz. Adem'in (a.s) çamurunun kırk günde mayalanması, bebeğin anne karnında 40 gün nutfe, 40 gün aleka, 40 gün mudğa halinde olması ve sonra ruh üflenmesi gibi bazı hadis-i şeriflerde bu sayıya rastlanmaktadır. Yine “*Kırk sabah ihlâsla Rabbine yönelen kimsenin kalbinden diline hikmet pınarları akar!*” hadisi ile tasavvufta manevi yükseliş için

kırk gün “çile/erbain” usulü gelişmiştir (www.islamveihsan.com, Erişim: 01.01.2023; www.turkedebiyati.org, Erişim: 23.12.2021).

Tasavvufta kim oldukları bilinmeyen Ricalül-gayb kavramıyla tanımlanan kişiler vardır. Doğaüstü güçlere sahiptirler. Üçler, beşler, yediler, kırklar şeklinde kişi sayısına göre isimlendirilirler. Ortadan kaybolan bazı kimseler için “**Kırklara karıştı.**” denilir. Alevilerle Bektaşilerde kırk kişinin meclisine **kırklar meclisi** denmesi, Hacı Bektaş tekkesinin büyük tören yeri olan **kırklar meydanı**, Balım Sultan türbesinde bulunan kırk kollu şamdana **kırk budak** denilmesi, erenler meydanında **dört kapı kırk makam**, ile kırk sayısına manevi önem verilmiştir (www.turkedebiyati.org, Erişim: 23.12.2021).

Günümüzde kırklı, kırk çıkarma, kırk sayısı ile ilgili inanışların ve ritüellerin bazıları çağın farklı dinamiklerinde kaybolurken, bir kısmı canlılığını korumaktadır. Özellikle lohusa ve bebeğin nazardan ve kötü enerjiden korunma amaçlı kırk çıkarma gibi uygulamalar, kırk sayısının enerjisine ait inanç devam etmektedir.

Ecrin ARSLAN, Esra ÇİMEN

KAYNAKLAR:

Karakaş, R. (2013). Diyarbakır’da “Kırklı” Kavramı ve “Kırk Çıkarma” Etrafında Oluşan İnanış ve Uygulamalar. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (33), 59-75.

<https://www.islamveihsan.com/40-sayisinin-sirri-nedir.html> [Erişim: 14.01.023].

<https://www.turkedebiyati.org/turk-edebiyatinda-kulturunde-40-kirk-sayisi/> [Erişim:23.12.2021].

<https://www.sabah.com.tr/sozluk/islamiyet/40-rakami-dinde-ne-anlama-geliyor-neden-> [Erişim:23.12.2021].

<https://twitter.com/cikcikgribi/status/897195812207382529> [Erişim:04.02.2023].

<https://indigodergisi.com/2015/11/matematik-ve-kutsal-metinlerde-40-sayisinin-onemi/> [Erişim:04.01.2023].